

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

SZERKESZTŐSÉG, hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő: Füvészkert-utca 1079.	Megjelen hetenként egyszer, szombaton, egy íven. Előfizetési ár egész évre 5 frt. félévre 2 frt. 50 kr. Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt; 200 szóig 2 frt; a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr; harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.	KIADÓ HIVATAL, hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden küldemény intézendő: Főiskola, háznagyhi hivatal.

Tartalom. Divide et vinces. Censor. — Az ultramontán lelkiismeret. Gergely Károly. — Tárca. Bűnbánati ének. Tóth József. — Imádság. Keszi Hajdú Lajos. — Az egyházi szónok hangjáról. Dézsi Lajos. — Közügyeink. A temesvári önálló ref. egyház. Futó Zoltán. — Nekrológ. Gönczy Dániel. Szabó Józseftől. — Különfélék. — Szerk. posta. — Hirdetés.

Divide et vinces.

Nagy baj az, mikor valaki csak az erdőt látja, de nem látja az egyes fákat. Ez „Felsőtiszpartin”-nak szerény önvallomása, egy régen vajudó eszmét akarván ismét felszínre hozni, mikor a budapesti prot. lapban a tiszántúli egyházkerületnek két részre osztását javasolja. Nem vonjuk kétségbe jóakarátát. De megvalljuk, legalább a mi részünkről, nagy bajnak csiráját látnók abban, ha az megvalósulna. A mit az „Entwurf” nem tudott ránk octroyálni, magunk hoznók be a trójai lovat. Csak forgácsoljuk szét az erőket. Oszszuk ki ősapánk vesszőköteget szálanként az utódoknak. Ne féljete, a szétoztott vesszőket könnyen eltördelik. Fájdalom, ez a decentralisáló rendszer mostanában kezd, hogy úgy fejezzem ki magamat, divattá válni. Ott lebeg ez az eszme a levegőben. Egyleteznek a lelkészek, a tanítók, a tanárok. Szélesbítsük a jogkört! Több tevékenységet! Mindjárt pezsdül az élet. És árad, árad mindenfelé a mozgalom. Együvértartozás helyett forgácsolódnak az erők, s mikor azt hisszük, hogy erősek vagyunk, ahhoz képest gyöngülünk.

Én, ezúttal, „Felsőtiszpartin”-nak csak egy illúzióját szeretném eloszlatni. Azt hiszi, azt álmodja, hogy a tiszántúli egyházkerület bajai onnan erednek, mert ezt az egyházkerületet terjedelme miatt nem lehet bölcsen s célirányosan kormányozni. Legalább ez a nézete vonul végig egész cikkén, melyet világgá eresztett. Csak a tiszántúli egyházkerület erdejében lát hervadt és lombtalan koronát.

Hát bizony jólteszi vala, ha másfelé is szétnéz, s éles, megfigyelő tekintetét a kisebb erdők sem kerülték volna el.

Vajjon a többi egyházkerületben virágzóbbak-e az állapotok. Olvassák el csak figyelmesen a dunamelléki püspök úr egyházlátogatása alkalmával őszintén föltárt hiányokat. Nézzük meg csak, vajjon azon egyházkerületben nem hódít-e veszedelmesen a nazarénizmus? Az alsóbb vidéken nem gázol-e diadalmasan a bűn? nem hódít-e papizmus? Bizony ott is sok a lombtalan, hervadt korona, pedig a püspök úr atyai látogatásának örvendenek.

Hát a dunántúli egyházkerületben, mely pedig csakugyan nem mondható valami nagy területűnek, kedvezőbbek-e a viszonyok? Hiszen egymásután lesznek unitáriusokká egész gyülekezetek. Fel-felajdulnak, de a sebre alkalmas orvosságot nem találnak. Így sorolhatnók elő egymásután a kisebb egyházkerületekben mutatkozó hiányokat. Reá mutathatnánk az erdélyi egyházak legközelebb lefolyt s a püspöki tekintélyt nem igen emelő küzdelmeire, ama viszályokra, melyek még most is tengeri kigyóként kísértenek.

Hát ha a mi egyházkerületünkben tagadhatlanul fordulnak is elő egyes elszomorító jelenségek, a többiekhez viszonyítva semmivel sem vagyunk kedvezőtlenebb körülmények között. Mindezekből tehát nem az következik, hogy daraboljuk el az egyházkerületet. A nagyság adja meg a tekintélyt, az kölcsönöz erőt. Utaljunk-e az 1859-iki pápatekintélyekre. A tiszántúli superintendencia erkölcsi súlyát nagyban emelte az, hogy itt 800,000 lélek egyhangú érzelme szólalt meg.

Csak legyenek az egyes tractusokban hivatásukat melegen átérező, ügybuzgó esperesek s gondnokok, csatlakozzanak melléjük hasonló érzelmű egyházi és világi elemek, kik aztán egészséges egyházi alkotmány keretében igazgassanak: bizony nem lesz szükség eldarabolásra, nem lesz szükség elbontani a régi határt, széthordani azt az

erős kőfalat, mely annyi ellenség rohamát dicsőségesen verte vissza.

Máshol keresendő hát itt a baj, kedves Felsőtiszaparti úr! Még csak nem is abban, ha az állampolitika szerepet játszanék a kerületi gyűlésekben, habár azt részünkről nem nézzük is szívesen. De hát mutasson olyan időszakot egyházi történelmünkben, mikor a politika itt nem működött volna egyik vagy másik alakban? Hiszen Mózes idejétől föl a mai korig a politika minden egyháznál érvényesíti, a mennyire csak teheti, a maga jogait. Hiszen a reformáció terjedésére is behatással voltak a politikai viszonyok. Ezt elvitatni nem lehet. Ne itt keressük tehát az esetleges hanyatlás okait.

A mai korviszonyok miatt az áldozatkészség lefátyolozott arczezal jár közöttünk. Félve, titokban jár-kezel, mert bizony csak nagyon kevés ajtón bocsátják be. A nyomasztó anyagi viszonyok zárják el előle az ajtót. Tehát bedöntik azt erőszakkal. Nagy a teher a népen. Nem bírja ki, holott egy vagy más alakban kiróvják azt reá, s lazul az egyháziasság mindenfelé. Azt mondhatják erre, hogy máskor is voltak ily kedvezőtlen idők, mégis tevékenyen működött az áldozatkészség. Igaz, de akkor még nem keztek egymásután a csalogató felekezetek. Nem működhetett nyilvánosan vagy alattomosan most a farizeuskodó baptismus, vagy a racionáliskodó unitarismus. S mindezekből a papismus húzza az előnyt. Nem volt még akkor olyan sajtó, mely szakítva hittel, egyházzal, felkeresi a legszegényebb hajlékot is, s visz magával mérget, hitet ölő mérget mindenhová.

Akár húsz superintendentiára osztanák is az egyházkerületeket, azzal ugyan célt nem érnének. Alólról kell kezdeni az építést, de itt áll elő száz meg száz akadály. Megszületett a Prot. Irodalmi Társaság. Erősen hangsúlyoztuk akkor is, hogy adjon a nép kezébe vallásos irányú néplapot. Elodázták, s kiadványai vajjon visznek-e pünköshti tüzet az alvó szívekbe?*)

Paragrafusokkal életet teremteni nem lehet. Összeülhet a zsinat, gyárthatja a paragrafusokat, szétbonczolhatja az egyházkerületet, de életet nem lehel az egyházakba, míg csak oda nem jutunk, hogy a nép érezze szükségét a hitnek. Ezt pedig csak úgy érzi, ha úgy neveljük. Én is azt mondom, a mi a „Prot. Egyh. Lap“ szerkesztői megjegyzése végén áll: „videant consules!“ Összetartás és nem szétforgácsolás. A kísértetektől, melyek nem léteznek, említés ne tétessék.

Censor.

*) Csak annyit jegyzünk meg röviden e passusra, hogy az Irod. Társaság mindenestre fog e téren is működni. De hadd erősödjék meg egy kissé. Már mostani hatását sem szabad, nem lehet kiesinyelni. Szerk.

Az ultramontán lelkiismeret.

(Folyt. s vége.)

Egy nőtestvérem, még a jobb időben katolikus úrhoz ment férjhez. Azonban csakhamar özvegygyé lett. Visszakerült a szülei házhoz, egy tisztán református községbe, közénk. Két kis leánya volt, a kiket neveltetni kellett. Nemcsak az anyának, tehát a szoros értelemben vett szülőnek, hanem a gyermekeket tápláló nagyszülőknek és testvéreknek is az lett volna az akaratja, hogy református vallásban neveltessenek; de nem volt szabad; muszáj volt őket katolikusokká nevelni; holott minket arra a vallásra nagyon szomorú esetek emlékeztettek. Hanem hát akkor az volt a törvény; s a harmadik faluban lakó plebános hatalma éber gonddal őrködött felette. — És most azt mondja a tisztelendő klerus, hogy lehetetlen a szülők akaratát korlátozni. Mi jogon parancsolt tehát akkor az a plebános?

Azonban az egyik kis leány meghalt. Intézkedni kezdtünk a temetésről. Akkor tűnt ki, milyen nagy a baj. A falubeliek azt mondták: ők nem engednek a magok temetőjében keresztet tétetni a sírra; a plebános pedig azt üzenté: ő nem temet, ha kereszt nem lesz. A falubeliek szerették az elhunyt leánykát s énekelni akartak legalább a sírnál; de a plebános ez ellen tiltakozott. Lett zaj, zavar. Az egyik ács faragta a fejfát, az való a mi temetőnkbe; a másikkal szegény néném titokban megcsináltatta a keresztet, hát ha csakugyan szükség lesz rá? Elvégre egyik atyafinak sikerült úgy intézni el a dolgot, hogy elmarad a fejfa és a kereszt is; a magyar ének elől pedig a plebános elfut; és úgy is lett.

Én gyermekésszel a falubelieket hibáztattam. Miért félnek ők a keresztől? Igen, de azok meg azt mondták: mit árt a plebánosnak a fejfa? Aztán elbeszéltek, a mit azóta már én is tudok: mi történt Szirmában a kereszt odavitelekor? t. i. hogy rá lövöldöztek a reformátusokra; elmondták, hogyan lett Ugocsavármegye nagy része oroszszá, oláh vá a kereszt miatt? hogy hozták be Szatmármegyébe a magyar jobbagyok helyett a svábokat, meg az oláhokat? hogy vették el a nagy- és felsőbányaiaktól a templomot? hogy pusztították el a bányavidéki magyar református ekkleziákat? és hozzá tették, hogy az a kereszt, melynek érdekében ilyen dolgokat kell művelni, nem lehet méltó mása annak, melyen Krisztus Urunk ellenségeiért imádkozott.

Bocsásson meg a tisztelendő klerus; de nekem mindig ez jut eszembe, mikor haza fiasságukra, meg a természeti törvényre, avagy a lelkiismeretre hivatkoznak. A mi tractusunk levéltárában megczáfolhatatlan okmányok vannak a magyar református községek eloláhosíttatásáról. Van egy úrasztali tányér is, melyre olyan falu neve van vésvé, a hol ma már csak a pap ha tud valamit magyarul. — Ne játszunk, urak, a szavakkal! Mondják ki nyiltan, mit akarnak? Egyébiránt tudjuk nagyon jól. Megírta Zimándy, megmondta Schlauch, hirdette Simor, parancsolja a pápai breve. Azt akarják, hogy az egész ország a római pápa lábcsókolója legyen. Magyar, nem magyar: az Önöknek mindegy.

De térjünk vissza elbeszélésemhez. A néném másik kis leányát a kegyes püspök bevette Szatmárra a zárdába. Vakációra is alig akarták haza eresztetni. — Lassanként elhitettek vele sok mindent. Egyszer csak elkezdett zokogva sírni. „Milelt kis lányom?“ kérdi az anya? „Hát hogyan sírnék, — fe-

lert a kis leány, — hiszen anyámék mind elkárhoznak, szegény nagyapám meg a pokol fenekén ég az örök tűzben. „Ugyan miért?“ kérdezzük mindnyájan. „Hát azért, hogy elpártoltak Krisztus Urunktól“. Alig tudtuk elhallgattatni. Elbeszéltek neki, hogy szegény apánk halálos ágyán ezt mondotta: „Nyugodtan halok meg; senkit sem csaltam meg“. Elmondtuk, hogy mi ránk sem tudhat senki semmi rosszat. Elővettem a bibliát is. Tudtam benne a járást. Már akkor háromszor végig olvastam, többnyire este a tűzvilágnál, a kandalló mellett. Kimutattam, hogy Krisztus Urunk tanítása szerint minden jó ember részese lehet a kegyelemnek. Nem ért az semmit. Szegény kis húgom, nyugodjék békével, egész életében féltett bennünket a kárhozáttól. Alig tudtuk visszatartani, hogy örökös apáczává ne legyen. A magyar nyelvet is kezdte már-már elfelejteni.

És most a kegyes Hám Jánosnak azt tudják be legfőbb érdeméül, hogy ezt a zárdát építette. Pedig ki tudja, hány család reményét, hány anya boldogságát hiúsítá meg ilyeneképen? Van ennek a zárdának hazánkban már vagy negyven fiókintézete. Megannyi tör ellenünk, protestánsok ellen. Most nyílt meg egy itt Felső-Bányán is. Becsalogatják bele leányainkat, a leendő magyar anyákat, s a kiket el nem keresztelhettek, elnevelik. — A madár berepül a törbe; azt hiszi, eledelre talál s meg van fogva. Beveszik pl. Szatmáron a református leányokat is. Bemennek, mert hogy állami érvényű tanítónői oklevelet szerezhetnek. Ott volna ugyan a protestáns nőnevelő intézet: de abban nem képeznek tanítónőket. S mi lesz belőlök a zárdában? Vagy vallástalan nő, vagy áttérő. — Épen a nyáron volt ügyem egygyel. Vallástanulás végett ki nem eresztik; a vallástanító papot be nem engedik. A szülék aggódnak, hogy miképen nyer ilyen körülmények közt bizonyítványt? Egyszer küld, hogy a leányka felfolyamodott a miniszterhez, és azt kérte, hogy hadd tegyen ő vizsgálatot a katolikus vallásból, hiszen azt szereti, sőt csakugyan azt fogja követni, ha eléri a törvényes kort. A miniszter azonban, alkotmányos törvényünk érvényére hivatkozva, nem engedte meg.

De menjünk sorban. Felnevekedvén, Isten segedelmével, tanulóvá, majd pappá lettem. Örömmel láttam, hogy az 1848-ik évi törvény, ha életbe, fájdalom, nem lépett is, meghozta legalább a viszonyosság alapjára fektetett újabb intézkedést, melyszerint a vegyes házasságra lépő anyának lesz egy kis természeti joga gyermeke vallásához, ha történetesen protestáns is. Katolikus magyar testvéreink az elnyomatás éveiben összeforttak, az alkotmányos élet kezdetén szeretettel fogtak kezét velünk. Egy Istenünk, egy hazánk, egy királyunk! miért gyengítnők viszálylyal egymást épen a vallás miatt, melynek alapja a szeretet? Majd tanárrá lettem Szatmáron. Ott sem volt baj a vallás miatt. Még Schlauch is azt mondta akkor, hogy „a hol a hit talán elválaszt, a szeretet kapcsoljon össze bennünket“.

Alig telt el így néhány esztendő: megfordult a világ. — Debreczeni tanár koromban már mondtam, írtam, hogy baj van, vigyázzunk. Szaporodnak a jésuiták; emelgeti fejét az ultramontanismus; felébresztették Pázmány szellemét; külön katolikus kaszinókat, legény-egyleteket, Mária-társulatokat szerveznek, s több effélét. Azt mondták rá: csak képzelődöm; nem haladhat a világ visszafelé! És íme, itt volt az elkeresztelési vita. Az ember bámul, mit beszélnek, mit cselekesznek?

Három esztendeje lakom Nagy-Bányán, s mit tapasztalok? Azt, hogy a mi egyházunk valóságos ostromállapotban van. A mi vallásunkat a katolikus papság, ha tehetné, elfoj-

taná irgalmatlanul. Nekik csak az ő vallásuk szent; a miénk, az más! Mihelyt kisült, hogy komolyan kell venni a törvényt, azonnal felzúdultak ellene.

Azt mondják: rá kell bízni a szülékre, hadd neveltessék gyermeköket, a hogy akarják! Igen, de önként értetődik, hogy ez a jog csak a katolikusoké legyen. Idejövetelem előtt kevéssel egy ilyen természeti jognál fogva reformátusnak nevelt ifjút nem engedett meg a plebános református szertartás szerint eltemettetni. Be kellett hányni a megásott sírt és ájat ásni a katolikus temetőben. A szegény anya szíve, szája, a rokonnok egész serege hiában tiltakozott ellene: meg kellett lenni, mert a tétéles törvény a természeti jogot korlátolta.

Ellenben mikor én egy református anyának nemcsak a természeti, hanem a tétéles törvény szerint is református kis leánykáját a katolikus apa kívánatára ottan temettetni nem engedtem: lett hadd el hadd! arra készültek a bányászok, hogy főbe vernek. Jó szerencse, hogy akadt egy felvilágosodott gondolkozású bányatiszt, a ki megvédelmezett. — Jártam már úgy is, hogy a keresztelés végett hozzám hozott gyermeket az apa erővel a plebániára vitette. Inkább megöli, — mondá, — mintsemhogy kárhozatra adja. A plebános úr akkor küldte át az anyakönyvi kivonatot, mikor az apát bepereltem. Ekkor már a tétéles törvénnyel szemben a természeti jogra hivatkozott.

Egy fiókegyházban négy gyermeket kereszteltek el. — Visszakövettem. De a plebános a természeti jog érvényét vitatta. Végre mégis kiadta az anyakönyvi kivonatot nagynehezen, és elküldte egy hosszú levél kíséretében, kifejtve egész önérzettel, hogy nem tartoznék ugyan vele, sem a büntetéstől nem félne: hanem hát küldi, mert a püspöke megengedte.

És a büntetés csakugyan nehezen ment volna. Tapasztaltam. A szomszéd kollega beperelte Hazslinszkyt, az elkeresztelések egyik hőst; s a járásbíró nem merte elítélni a büntető törvény alapján, mert a kuria azt mondta volna ki, hogy a keresztelés nem a felekezetbe való átvétel. Egy másik járásbíró újabban elítélte; de ezt meg a királyi tábla arra utasította, hogy okmányhamisítás miatt kell perbe fogni. Ez elől azonban elhalt. Requiescat in pace!

Azt mondják, nem kell a szülék akaratát korlátolni. — Igen, de ezt ők csak úgy értik, hogy a katolikusét nem kell; a protestánsét: azt bátran lehet; sőt gátolják is a régibb törvény értelmében. Tőlem a konfirmációra készülő leányok közül az anya és leány akarata ellenére azért vett el a plebános egyet, mert a házasság a törvény szentesítése előtt vagy tíz nappal már megkötött. Ilyen esetben jó nekik a törvény; ha javukra szól: akkor megtartják, ha ellenőkre: akkor tiltakoznak, a szent atyára hivatkoznak. Ha mi beszélünk: az békezavarás; ha ők a huszonkét éve fennálló törvény ellen nyíltan izgatnak: az csak a béke érdekében, a lelkiismereti szabadságért történik. Köszönjük az ilyen lelkiismeretet.

A reversálisokat a törvény régen eltörölte. Ők mindig szedik. Nincsen olyan vegyes házasság, a hol meg ne kísérle nék kicsikarni. A minap jött hozzám egy hívünk, hogy ő áttér katolikusá, mert nem akarja, hogy a fia más valláson legyen, mint ő, pedig ő írást adott volt magáról, hogy minden gyermeke katolikus lesz. Mikor megmagyaráztam neki, hogy hiszen az az írás érvénytelen, akkor mondott le szándékáról.

Ilyen reversális alapján most is keresztelt egy fiút a plebános és nem küldi át a kivonatot. Még várok egy kicsit, de

nem hagyom el. Érdekes lesz, mi fog történni? — Sajátságos, hogy ilyen esetekben legtöbbször a katolikus fél akarata győz, akár férfi legyen az, akár nő. Az okosabb enged. Óh, az a gyóntató szék, az a reversalis, az az egyházi adótól való mentesség, az a sokféle katolikus egyesület, meg a papok gazdag vagyoni helyzete sokat tesz.

Szednének csak ők is egyházi adót, meg domesztikát, lélekszám szerinti krajczárokat, s lennének híveiktől kért és várt fizetésre utálva: nem beszélnének olyan fennen. No, de mi se essünk azért kétségbe. Az ultramontán lelkiismeret szavát a tények megegyezik, hazafiságát a római brevék elárulják; a mi ostromolt helyzetünket pedig elvégre is felismerik a nemzet őrállói, s nem engedik, hogy negyedszázados küzdelmünk után a „Religio“ furiái nyerjenek győzelmet felettünk.

Gergely Károly.

T á r c z a.

Bűnbánati ének.

Nyisd meg szentséged kárpitát nekem,
Örök hatalmu Isten, — hol lakol.
Bocsásd elődbe, óh ha látni vágy,
Tűz Leelked melyet ihletett — a por.

Kétség pusztáján bujdosám, a bűn
Fölvont nyilával üldözött oda;
S lettél előttem éjszakáimon
Néped' vezérlő tűznek oszlopa.

Hitem karjával átölelve most,
Bűnbánó könnyel két szemem tele:
Sziklává dermedt szívem' illeté
Irgalmad: ez a Mózes vesszeje.

Erőd nyomásán térdem megrogyik;
Ajkam' lezárja néma érzelem.
Por-semmiségem érzése így
Nagyságos voltod' adja értenem.

Adj számba méltó, szárnyas éneket:
Tisztult lelkem, lásd, ajkamon buzog;
S tápláld e forrást, míg — a mit kezde
Kimért — a pályán izzadok, futok.

Imádlak Isten! irgalomhozó!
Lábadnál síró tékozló fiad;
S hallom a mennyek öröm-hymnusát,
Hogy nem veszek el bűneim miatt.

Tóth József,
ev. ref. segédlelkész.

Imádság.*)

Imálandó Isten! mint völgy lilioma
Melyet nem terem meg magas hegyek orma,

*) Ez imádságot egy öreg barátom, egykor fogolytársam, ki már elhunyt, küldé hozzám, hogy ha jónak látom, valamelyik protestáns lapunkban közöljem. K. H. L.

Úgy állok előtted alázatosságban
Hanyatló életem porában s hamvában.
Csillagos palotád ragyogó pompája
Buzdítja szívemet énekre s imára.

Nem gyönyörködöl te a kevély szívekben
Hanem az ájtatos és lelki hívekben;
Hozzád fohászok ezek seregében
Buzgó imádságom lángoló tűzében.
És szívérzeleim mint sóhaj szállnak fel
Kegyelmed szárnyai emelék oda fel.

Leírhatlan öröm sugárzik lelkemben
Rebegő nyelvemmel dicsérlek szüntelen
Templomot csinálva alvó kamarámban
Aldozom tenéked fényes pitvarában.
Mert kívüled létem olyan e világon
Mint vándorló madár elszáradt faágon.

Megnyitva előttem látom egeidet
Körülteled udvarló dicső szenteidet,
Kik fénylenek miként szent Fiad orczája,
Vagy mint a kegyes szív kibuzgó könyárja.
Mert te vagy kútfeje minden valóságnak,
Atyja bús özvegynek és szegény árvának.

Nem búslakodom ott bűneim terhével
Nem kesergek nyögve zápor-könyeimmel
Te lészesz mindenem kegyelmes Istenem! —
Szívem áldozatját te néked szentelem.
Nem kell ott keresni azt a boldogságot,
Melyet kebeledben: önként feltalálok.

Jövel azért Uram! el vagyok fáradva,
Mint ismeretlen föld idegen vándora
Hijjában zörgetek, nincs ki befogadjon,
Nincs ki könyörüljön szegény nyomorúlton
Csak egy reményem van, Te vagy az Istenem!
Kinél boldogságom örökké fellelem. Ámen.

Közli: **Keszi Hajdú Lajos.**

Az egyházi szónok hangjáról.

(Folytatás.)

Mily gyakran kell így a felvett palástnak a valódi férfiúi egyéniség halotti lepléül s a rideg hívatalszerűség jelképéül szolgálni!

Két- vagy háromféle ilyen előadási módor is van, melyeket Önök, fogadni mernék, azonnal fel fognak ismerni, mint olyanokat, melyeket gyakran hallottak. Az a méltóságteljes, doctorszerű, felfújt fellengős módor, melyet az előbb ore rotundo szavakkal említettem fel, ma már nem annyira közönséges, mint lenni szokott, habár egyesek még ma is csodálják. (Kár, hogy szerzőnek nem áll hatalmában valamely ismert nyomtatási jegy segítségével előterjeszteni azt, a mint tele szájjal, öblögető, puffadó hangon el kezdett olvasni egy éneket). Midőn egy tiszteletes egyszer ily módon eresztgette ki torkán a párát, egy ember a templom hajójában odasúg szomszédjának, hogy ő azt hiszi, hogy a pap „gombócot nyelt el“, „Nem,

Jankó" — sítja vissza erre a másik — „nem nyelte le, csak szájában tartja, hogy ott megfőzze“. Magam elé tudom képzelni Dr. Johnsont, a ki ily hangon beszélt a Bolt Courtban; és oly emberek szájából, a kiknél ez természetes, valóban olympusi méltósággal hangzik ez, de el a szószekekről örökre mindennemű utánzatával! Ha valakinél ez természetes hang: úgy helyes és jó; de ha színlelt, akkor megsértése a közillmenek: valóban, a szószekeken bárminemű színésziesség csaknem egy a megbocsáthatatlan bűnnel.

Van még egy másik előadási modor, a melyen, kérem Önöket, ne nevéssenek. (Másik mutatványt ad). Egy igazán nőies, negédes, túlfinom, szobalányias, pizmogó, pityergő — nem tudom még micsoda előadási mód. Csaknem mindnyájunknak volt már szerencsénk hallani ilyen- vagy másnemű álhangon tartott fenhéjázó, nem természetes előadást azok nagyszámú fajából. Én számos különböző változatát ismerem hallomásból, elkezdve a Johnsoni hang teljességén, egész a halk nőies susogás finomságáig; Básán bikáinak bőgésétől a fenyőpinty „csip-csip-csip“-jéig. S egynemelyik atyánkfia származását fel tudtam vinni egész az ősatyáig — hivatalbeli ősatyát értek, a kiktől legelsőbb ezen mennyei, dallamos, szentéges, egyébiránt szép, de tisztelettel hozzá kell tennem, utálatos beszédmodort eltanulták. Szónoki családfájukban a leszármazási sorrend kétségtelenül a következő: A Sipogás a Susogás fia volt, ez pedig a Pityergésé, ez ismét a Piperkőczé, ki a Szenvelgés fia volt; vagy pedig a Főző, a Nagyszerűnek, s ez a Pompásnak fia, a ki sok gyermeknek atyja volt. Értsék meg jól Önök: a hol e rettenetes hang természetes, nem kárhoztatom — hadd beszéljen minden teremtmény a maga nyelvén; de annyi bizonyos, hogy tíz közül kilencz esetben ezek a szent szójárások, melyek, remélem, nem sok idő múlva holt nyelvekké válnak, nem természetesek és erőltetettek. Meg vagyok arról győződve, hogy ezek a hangok, félhangok és ez az egyhangúság babyloni és semmiesetre sem jéruzsálemi szójárás, mert a jéruzsálemi szójárásnak az az egy kiváló ismertető jele volt, hogy az az ember természetes beszédmodora volt, és így ugyanaz volt szószekeken kívül.

Spurgeon után angolból

Dézi Lajos.

(Folyt. köv.)

Közügyeink.

A temesvári önálló ref. egyház.

(Vége.)

Az elmondott előzmények után ránk derült az új esztendő napja, a várva várt: az első református istenitisztele napja oly sok idő után! Ragyogó arczczal, büszkén siettek híveink a megyeház felé. Dermesztő hideg volt kinn, de nem az: a tiszta lelkesültség, vallásos öröm vont pirt az arczokra!

A nagy díszterem teli lőn csakhamar. Szép látványt nyújtott az azt megtöltő sokaság. A társadalom minden rétegeből való közönség testvériesen egyesült ott. Gazdag és szegény, előkelő úr s egyszerű munkás, nők és férfiak, aggok, ifjak és gyermekek vegyesen ültek együtt. Fenn, a terem karzatán az idegen felekezettől valók kíváncsian s érdeklődve nézték a sokaságot s várták a történendőket.

Tíz óraker jelent meg Szabó János esperes Futó Zoltán

kíséretében a teremben, s az egész közönség felállva rázendítette a „Jövel Szent Lélek Ur Isten“ éneket. — Elhangzása után egy ekkorra alakult énekkar, melyhez szegődött önkényt a temesvári magyar színtársulat egész férfikara, énekelt el egy az ünnepélyhez alkalmazott szép vallásos éneket — s Szabó János esperes úr lépett az emelvényre.

Imádság hangjai — először e teremben — szólaltak meg ajkán, szálltak a szívekhez. — S mindenkin látszott bizonyos meghatottság, az erős érzelmek férfiakat és nőket mintegy kényszerítettek, hogy suttogó szóval mindenki imádkozzék az imádkozóval együtt. Ugy tetszék nekem, mintha mindenki el akarta volna mondani azt az imádságot, a mi évek óta ajkán lebeg s mit a maga gyülekezetében nem tudott még elmondani; úgy tetszék, mintha valami villanyos szikra pattant volna át egyik szívből a másikba, s azok egyszerre, egyformán dobantak meg, s ez egy, ez egyesült szívdobbanás eredménye lett volna ama közös fohász. E közös szívdobbanás, e közös fohász, ez a ragyogó arczok önkénytelen ég felé fordulása, ez nyitotta meg az önálló egyház első istenitisztelejét!

Az egyházi szónoklat alapigéi valának: I. Kor. XIII. 13: „Megmarad a hit, a reménység, a szeretet, ez három: ezek között pedig legnagyobb a szeretet“. Magáról a szónoklatról nem szándékom szólani, eleget mond arról a temesvári híveknek emlékezetére, mely a beszédnek egyes részeit is híven őrzi, felfelújítja most is; eléggé dicséri úgy az egyszerűek szája, mint a presbyterium ama közóhaja, hogy jegyzőkönyvének lapjain megírtni határozatván az egyház alakulásának történetét, e beszédet oda minden idők emlékezetére egészében beiktatni határozá. A szónoklat hatásáról meg nem érzem magamat hivatalva szólani, s hiszem, úgy lett volna más is helyemen, helyünkön. Mikor láttuk ott együtt magunkat, olyanokat köztünk, kik évtizedek óta nem voltak az Urnak házában, mikor hatása alatt állottunk oly érzelmeknek, a melyeket csak az itteni viszonyokat s ezek közt ez egész eseménynek fontosságát értő, ismerő gondolhat el, mikor hallottuk azokat a magas gondolatokat, olyan külső formában előadni, és láttuk, hogy azt is, ki mint szónok előttünk áll, a meghatottság, az érzelmek ragadják perczről-perczre magasabbra; mikor láttuk aztán, hogy nem csak a gyenge nők könyei hullanak, de megjelenik a könyecsepp olyan férfiak szemében, kikében az évek sora óta saját vallomások szerint nem ragyogott: — akkor csak azt éreztük, hogy a szóló ragad magával, hogy mi nem bírálunk többé, hanem lelkesülünk, éreztük, javulunk s lélekben emelkedünk felfelé. Mi mindent vihetnénk mi ki református prédikátorok, ha egy-egy beszédünknek ily hatása volna! A beszéd után, melynek végén esperes a gyülekezet új pásztorát bocsátá ki s buzdítá hivatása körében leendő lelkes munkára, egy újabb dalt zengett az énekkar s a gyülekezet éneklése után alólírott lépett az egyszerű úrasztalához, melynél a szerzetési ígék elmondása után alkalomszerű beszédet tartott a hit-hűségéről és buzgóságáról, a testvéri szeretetről és a reménységről, mint a melyeket a híveknek ez asztaltól magokkal vinni, de egyszersmind új egyházi életök alapjaivá kell tenniök.

Nem akarok áradozni, nem akarok új szavakat keresni ama szép jelenet bírására, midőn a gyülekezet tagjai ékes rendben, néma áhítattal haladtak egyik galambösz presbyter vezetése alatt az egyszerű vendégséghez. Elég legyen azt fel-említenem, hogy egyik buzgó katolikus néző mondá nekem: „Ilyennek képelem én az első idők szeretetvendégségeit“.

Ily emelkedett hangulatban ért véget az első istenitisz-

telet, de a hívek meghatottsága nem maradt látható eredmények nélkül. Kovács Sebestény Aladár kir. főmérnök-presbyter 1000 forintot tett le azonnal az építendő templom alapjára, Dr. Baksa Lajos és Dr. Csurgay Soma ügyvédek és presbyterek 200—200 frtot ugyane célra, azon kijelentéssel, hogy ez alapítványukat öt év leforgása alatt 1000—1000 frtra egészítik ki, s végre Cseresnyés Jenő kir. mérnök-presbyter 50 frtot alapított, melyet szintén 5 év alatt 250 frtra fog kiegészíteni. 1450 frt készpénz hirdeti hát élő emlékként a temesvári reformátusok első istenitiszteleit!

Az istenitisztele után közébed volt a „Rezső trónörökös” szállodában, hol csakhamar megindult a köszöntők árja. Kegyeletesen emlékeztek meg a kerület betegen fekvő főpásztoráról, ki megerősíté egyházunkat, gróf Ráday Gedeonról, ki első volt az e gyülekezet önállóságát sürgetők között. Meleg ovációk tárgya volt nagy. Szabó János esperes úr, a ki épen e — családi körben tölteni szokott — hetet itt nagy önfeláldozással töltötte el az alakítás nehéz munkájával, s ki iránt a hála és az elismerés adóját leróni az egész tárraság egy családként csoportosult. Távíratok menesztettek úgy a két előbb említett férfiúhoz, mint az esperes családjához . . .

S aztán elmúltak az ünnepnapok, megkezdődött a nehéz munkálkodás ideje! Vissza nem riadva ez egymástól messze fekvő, részekre szakadozott városban a sokszoros nehézségektől, a presbyterium a hívek összeírásához kezdett. A népszámlálási lapokat nem nyervén rendelkezésünkre, teljesen magunkra hagyattunk, de a buzgóság előtt nincs lehetetlenség; jóformán házról-házra írjuk össze a híveket, s azok csaknem kivétel nélkül szíves készséggel ajánlkoznak a nagy városban óriási fokú szegénység mellett is a nagy terhek fedezésére, viselésére.

Berendeztük a lelkészi hivatalt, de nem volt templomi helyiség, sőt még pénzáldozatok árán sem tudtunk alkalmas nagy termet nyerni istenitiszteleink megtartására. Folyamodtunk tehát a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez a m. kir. állami főreáliskola dísztermének átengedéséért. Válasz maig sem érkezett, de a polgári és kereskedelmi iskola nagy termében már 3 héten át összegyűlt a kis sereg buzgó imádságával dícsérni az Istent. S hála az égnek: ez a terem már kicsinynek bizonyult számunkra!

Elhatározta a presbyterium az evangélikusokkal való, a lehetőség szerint békés kiegyezés megkísértését is. Nem annyira a vagyonból akarunk részt biztosítani, mint inkább a közös ügyeket az anyakönyvekre, temetőre stb. nézve kívánjuk úgy rendezni, hogy ezekben egyházunk joga még anyagi áldozatok árán is biztosíttassék. De határozatot hozott egyszersmind belső, szellemi ügyeinek rendezésére vonatkozólag. Nem csak az istenitisztelei rend és szokások tekintetében fogadta el a tiszántúli egyházkerületben általános szokásokat, de a különböző s különösen a temetési szertartásoknál divatba jött idegen s felekezetünk elveivel ellentétes szokásokat is eltörlendőkül kimondotta. Rendezte az összes iskolákra vonatkozólag a vallástanítás ügyét, s határozattá emelte, hogy a templomi énekek tanítása minden növendékre kötelezővé tétessék.

Azonban nem folytatom a részleteket.

Tény az, hogy a temesvári reform. egyház megalakult, s lelkiismeretes buzgósággal lát ahhoz, hogy helyzetét megerősítse s általán magyar reformátusságunknak becsületet szerezzen e helyen, hol reánk kell függesztve lenni az egész magyarországi reformátusság szemének, e helyen, hol reánk a többi

nagy erős és hatalmas, gazdag felekezetek oly vizsgálódó szemmel néznek. Tény az, hogy nagy, nehéz nemcsak benső feladata az egyháznak: új vallásossághoz, egyháziassághoz szoktatni az eddig egyházát nem tudó népet, de külső is: megállani, megerősödni, nevét tiszteltté tenni a különböző nemzetiségek és felekezetek közt, a különböző, egymással harczoló érdekek daczára. De mi bízunk! Bízunk Isterünkben, ki az igaz ügyet nem hagyja áldása, segedelme nélkül; bízunk híveinkben, kiknek lelkét áthatotta a buzgóság, s akaratát — hiszszük — ébren tartja a lelkesedés és meggyőződés, bízunk az egyetemes hazai reformátusságban, mely nem engedendi, hogy egyedül s csekély erőnkre hagyatva álljunk!

Legyen az új gyülekezetnek ama reményben erős támasza, hogy a hív törekvést s nemes célt Istent nem hagyja el. S ha Isten velünk, senki, semmi nem lehet ellenünk!

Futó Zoltán.

Nekrológ.

Gönczy Dániel 1803—1891.

Ismét fogyott a ref. lelkészi kar egy oly tipikus alakkal, a ki nem csak mint hivatott lelkész, de mint hű hazafi, gondos családapa, önzetlen barát és igaz jóakarója mindenkinek, — sokáig fog emlékezetben élni azok előtt, kik csak néhány rövid perczet is tölthettek azon kedves körben, hol a derült világnézetű s kiapadhatlan szívjóságú Gönczy Dániel megjelent.

Született ő Kendi-Lónán, Erdélyben 1803. január 15., hol atyja akkor, a még fejlődő egyházi zeneművészet terén elismert tehetség volt, s mint kitűnő orgonista és képesített lelkész szolgálta az egyházat. Elemi iskolái végeztével a kolozsvári ref. főiskola növendéke lett, hol 1820-ban subscribált. — Atyja azonban ugyanez évben a máramaros-ugocsai egyházmegyébe kebelezett, s még akkor az egyháziasságot, vallásosságot minden czímnél többre becsülő földesurak pártfogása alatt szépen virágzott sz.-végardói egyházba hivatott meg lelkésznek. Az apával Gönczy Gániel is búcsút intve szülőföldjének, 1821-től 1825-ig a m.-szigeti lyceumban folytatta tanulmányait, hol többféle iskolai hivatalok, — állásoknak betöltésével, — mint esküdt diák, köztanító — tüntették ki tanárai. Mivel szelid lelkülete a tövises, de sokszor nyilvánított meggyőződése szerint, a tiszteletre legméltóbb lelkészi pályára vonzotta, ugyanazért 1825. szept. havában a debreczeni anya-iskolába sietett, hol azon osztálylyal kezdte hallgatni és végezte is — az akkori beosztás szerint — mind a jogi, mind a lelkészi pályára előkészítő felsőbb tudományokat, mely osztály oly jeles férfiakkal, — mint: Tóth Mihály hittanár, Török Pál püspök, Könyves Tóth Mihály lelkész stb. ajándékozta meg ref. egyházunkat.

Lelkészi nyilvános működését Urmezőn, Máramarosban az 1831-ik évben kezdte a csebi Pogány ősi család birtokán, hol két évet töltött az 5—6 családból álló kis egyházban, részesülve a vallásos és hazafias érzületű Pogány család áldozó szeretetében és teljes bizalmában. De bármilyen jól esett is lelkének tapasztalnia kis egyháza minden tagjától, az egész vidék, sőt Máramaros mívelt közönségétől — vallási és nemzetiségi tekintet nélkül — azon szeretetet és figyelmet, melyben

részesíték, melynek egyik nyilatkozata vala az is, hogy 1832-ben a régi jó táblabírák sorában egy helylyel tisztelék meg: érezte, hogy szellemi tehetségének, hivatottságának kifejtésére az egyházi élet csak úgy adhat nagyobb lendületet, ha — úgyszólván — elszigetelt állásától búcsút véve, a kebelbeli egyházak csoportjában telepedik meg, s kartársaival a gyakori érintkezést — mi rá nézve minden körülmények között a legnagyobb lelki élvezet volt — lehetővé teszi. Örömmel fogadta tehát 1833-ban a 200 frt csekély jövedelmű nevetlenfalui egyház meghívását is, mert ugocsai lelkésztársaival közeli érintkezésbe juthatott. Kevésbe mult azonban, hogy e kis egyházat ott nem hagyta, mielőtt beköszönőjét megtartotta volna. Felderült a beköszönés ünnepi napja és már délfelé járt az idő, de az új lelkész csak nem akart harangoztatni, a nép türelmetlenkedett. A kurátor megindult utána nézni a dolognak, vajjon mi baj lehet? A lelkész épen az udvaron várakozott a harangozó után. Megpillantva a kurátort, elébe sietett, köztök következő párbeszéd keletkezett:

— Kurátor úr! nagyon rest harangozó lehet itt, hogy még most sem állott elő.

— Hát kedves tiszteletes úr! minálunk az az ősi szokás, hogy a pap maga harangozzék. Hát csak tessék meghúzni a harangot!

— Kedves kurátor úr! értse meg jól, a mit most mondok. Ha még ma fel nem hagynak azzal az ősi rúttal szokással, úgy itt hagyom magokat, mint sz. Pál az oláhokat, megyek oda vissza, a honnan jöttem, de én mégsem harangozom . . .

Ez alkalommal kénytelen volt maga a kurátor beharangozni, mert minden szép ígéret és komoly fenyegetés dacára sem kapott senkit a lelkészi hivatal ez egyik ősi funkciójának teljesítésére. Azóta van Nevetlenfaluban rendes harangozó.

Egy rövid év leforgása alatt annyira ismeretes és kedvelt lett Gönczy Dániel egyénisége az egyházmegyében, lelkészi és emberi kiváló jeles tulajdonaiért, hogy 1834-ben a népesebb és nagyobb jövedelmű (352 frt) forgolányi egyház hívta meg lelkészének. Itt vetette meg tiszta családi boldogságának alapját, a fenebbi évben esküdván örök hűséget Tussa Marcellának, egy ritka vallásos érzelmű ifjú nőnek, ki 53 évi házasság életökben a gyakori megpróbáltatások alatt, egy panaszos szót sem ejtett a sors ellen. Ezen boldog házasságot 11 gyermekkel, 69 unokával és 8 dédunokával áldotta meg az ég.

A férfi kor virágában, közmondásossá lett testi erővel, apostoli tüzlélekkel megáldva, — mely kereste a hozzá illő munkatért, — foglalta el új állomását. És talált ott kialvó félben pislogó egyháziasságot, elvadult erkölcsi életet. A temető, az Urhoz költözött porházája, barmok legelőjének; a lelkészi udvar és kert mezőre kijáró szekérútnak bitoroltatott. Ott állott az egyház veteményes kertje, az iskola, üresen, habár használható állapotban. Ott állott az Ur háza, a nagy kőtemplom féligmeddig felépítve, de torony nélkül, mert a nép az építkezés terhe alatt kifáradva, áldozatkészsége kimerülve levén, vonakodott újabb áldozatot hozni. Pedig a körülmények erősen követelték az építkezés befejezését, mert a mult századbeli (1717) utolsó tatárdúlás siralmas napjai után ideiglenesen épített roskadozó fatemplomot alig lehetett használni. És Gönczy Dániel nehémiási buzdító szavaival felmelegítette a kihült szíveket; lánggra lobbantotta a sem hideg és sem hév lelkeket; szószéken és azon kívül lelkesítve a népet: el ne hagyjuk a mi Istenünknek házáat! A templomépítés folytatása kőtoronnyal együtt határozatba vétetett. Bár

az egyháztagnak szép példáját adák az áldozatkészségnek: mégis csak az 1839-ik évi szept. 22-én avattatott fel a 8 ezer frtba került díszes templom, 21 év telvén el az építkezéssel. — Emlékezetre méltó szép jelét adá hitbuzgóságának Szombati Sára egyszerű földművesnő, Varga József özvegye, ki midőn értésére esett, hogy az építkezési költségből nem telik a toronynak dísz adó gombra és csillagra, miért az építkezésnek már a végpontnál ismét szünetelnie kell: a lelkészhez sietett és kinyilatkozatá, hogy az említett szent célra ezennel 200 frtot ajánl és azt le is számlálá. Nem volt még akkor hová folyamodni segélyért. Nem volt ref. segélyegylet, államsegély és domesztika. Ezek mind együttesen az illető egyháztagnak szívében virultak, mint az áldozatkészség tiszta liliumai, táplálva a vallásos érzület jótékony melegével, az erkölcsi élet még el nem kietlenült mezején . . .

Péterfalva.

Szabó József.

(Folyt. köv.)

Különfélék.

Debreczeni főiskola. Theologiai és jogi akadémiánkon a második félév f. hó 9-én, hétfőn kezdődik meg. Ekkor olvastatik föl az akadémiai tanulók újonnan összeállított névsora, hirdettetik ki a pályázatok eredménye.

Vallás-erkölcsi felolvasások Budapesten. Fővárosunk protestáns köreiből a vallás-erkölcsi felolvasások, melyek a két utolsó télen szüneteltek, azelőtt néhány éven át rendkívüli látogatottságnak örvendeztek. Most újra életbe lépteti azokat a Magy. Prot. Irod. Társaság ügybuzgó titkára, Kenessey Béla theol. tanár-kollégánk. Felolvasókul ígérkeztek eddig Dr. Pulszky Ágost, Dr. Csiky Kálmán, Petri Elek, Szabó Aladár stb. A felolvasások február 12 — márczius 19-ig lesznek, minden csütörtökön d. u. 6 órakor az ágostaiak Deák-téri épületének dísztermében. Irigykedve nézzük azt a tevékenységet, melyet fővárosi barátaink a vallás-erkölcsi élet fejlesztése körül kifejtteni képesek. Hát mi itt e nagy kálvinista városban, a hol szintén megvan a kellő szellemi erő az ilyen felolvasások tartására, csak nem mozdulunk ki a mi boldog tétlenségünk-ből?! Hiábavaló minden szó, minden buzdítás, minden jó példa?! Ránk ne fogják valamiképen, hogy pigra massa vagyunk!

Egy úrnő a Magy. Prot. Irod. Társaság tagjai közt. Özv. Hegyi Mihályné sz. Józsa Eufrosina asszony, városunknak az egyház és az általános emberi jótékonyosság céljaira egyik legtöbbet áldozott úrnője, ki a maga ezereivel mindjárt ott volt a domesztika megalapításánál is, 100 frttal belépett a M. Prot. Irod. Társaság alapító tagjai közé. Ő az első hölgy az alapítók között. Vajha példája más úrnőket is lelkesítene a belépésre, hogy így a hazai protestantismus ezen oly igen fontos ügyében a nők szent lelkesedése gyúlasztván a férfiak nemes ügybuzgalmát, haladna egyházunk s menne „Excelsior!”

Halálozások. Gyikó Ferencz, a t.-sz.-miklósi egyháznak 18 éven keresztül buzgó lelkipásztora három heti súlyos szenvedés után f. hó 3-án elhunyt s 5-én d. e. 10 órakor eltemettetett. Egyháza, gyülekezete buzgó lelkészét veszített el benne, ki szent odaadással teljesítő főként igehirdetői köte-

lességét. Megtettük a lépéseket, hogy az érdemes férfi bővebb nekrológját is közölhessük lapunk hasábjain. — Debreczeni ev. ref. egyházközségünk érdemes tanítói karának is halottja volt e héten. Miskolczi János kiscsapó-utcai leánytanító f. hó 2-án, életének 67-ik, tanítóságának 42-ik évében hosszas letégeskedés, közelebb 5 napig tartó súlyos szenvedés után elhunyt s 4-én d. u. 3 órakor eltemettetett. Egyike volt az elhunyt azon jó tanítóknak, kik lélekkel, igaz lelkesedéssel szolgálták a kicsinyek tanításában egyházunknak s a hazának érdekeit. Az elhunytban Miskolczi László gáborjáni lelkész édes atyját gyászolja. Nyúgodjanak békével! Tetteiknek emlékezte megmarad közöttünk. — Ugyancsak Debreczenben elhunyt Herczeg János ispotályi ev. ref. kántor és leánytanító neje, sz. Körmeny Juliánna asszony, okleveles tanítóné. Meghalt életének 46-ik, boldog házasságának 26-ik, tanítóságának 15-ik évében hosszas szenvedés után f. hó 4-én s eltemettetik ma d. u. 3 órakor. Az özvegy édes anyán és a testvéreken kívül a bánatos férj 12 gyermekével siratja házának lelkét, lelke jobbik felét: a hű feleséget. Legyen könnyű síri álma! Virraszson fölötte szelíd emlékezet!

Országgyűlésünk a mult számunkban jelzett kisdédovási ügyének tárgyalása után egy másik humánus, s a vallás kérdéseivel nagyon szoros összeköttetésben álló törvényjavaslatot vett tárgyalás alá, t. i. a vasárnapi munkaszünetre vonatkozót. Helyes dolog, hogy az állam törvényhozása veszi kezébe a gyári és ipari alkalmazottak nehéz sorsát, hogy föl akarja emberi méltóságok tudatára emelni azokat, kiket egyes lelketlen munkaadók pusztá gépekké alácsontyanának le. Sok szép szó elhangzott a javaslat tárgyalása közben a vasárnapi pihenésnek a testi és szellemi erők megújulására vezető és az önképzésre módot nyújtó hasznairól. Mi ezek mellett súlyt helyezünk a vallási motívumra is s örülünk az immár megalkotott törvénynek főként azért, mert legalább módot nyújt az sok százaknak, kik azt eddig nem tehették, fölkereshetni vasárnapokon az Urnak házáit, hogy a lélek táplálékáról is gondoskodhassanak. Megjegyezzük még, hogy Szent István napja is, — nem mint felekezeti, hanem mint nemzeti ünnepnap, — fölvétetett a munkaszüneti napok közé.

Törvényjavaslat az egyházi adóról. Törvényjavaslat a magyar országos református egyházi közalapról. Egyetemes magyar reformált egyházunk zsinatának közalgését jelenti azon tény, hogy a zsinati előmunkálatok ily gyors tempóban következnek egymásután. Csaknem minden héten alkalmunk van ugyanis egy-egy új munkálat megjelenését jelezni. Ezen egy mással összeköttetésben kiadott két törvényjavaslatot Tisza Lajos, Kerkápolyi Károly és Mocsáry Lajos készítették. Sort kerítünk ezeknek ismertetésére is.

Beküldetett. Apró emberek könyve. Szerkesztették Kiss Áron és Pósa Lajos. Budapest, 1891. Kiadja Singer és Wolfner könyvkereskedése, Andrásy-út 10. Ára 2 forint. Gyönyörű kiállítással, apró emberek, tehát kis gyermekek számára való képekkel, a gyermekek értelméhez a lehető legnagyobb tapintattal alkalmazkodó versekkel gazdag ez az előtünk fekvő szép könyv, mely végső céljában azon számítással íratott, hogy a gyermekeket játszva és gyönyörködtetőleg szemléltetve megtanítsa olvasni. Két kitűnő paedagogus neve

alatt jelenvén meg e mű, bővebb ajánlgatására egyáltalán nincsen szükség. Tartalmát röviden a következőkben jelezzük: Első rész. I. Olvasás és írás kis betűkkel. II. Olvasás és írás nagy betűkkel. Képes ábécze. Második rész. I. Otthon. II. A játszón. Arany ábécze. Harmadik rész. I. Versek. II. Mesék. III. Imádkozunk. Az egész mű 98 nagy lapra terjed, s fínom, erős papírosával is kínálja magát. A szerzők mellett szívesen gratulálunk a kiadónak is. Nagyon melegen ajánljuk e könyvet a szülék figyelmébe.

Szerk. posta. Sz. Z. M.-S z i g e t. Rendkívül sajnálom, hogy váratlanul közbejött nyomdai technikai akadályok miatt már ki-szedett felhívásuk ezen számból is kimaradt. Jövőre egész terjedelmében meg fog jelenni.

Laptulajdonos és felelős szerkesztő: **Csiky Lajos.**

HIRDETÉS.

Pályázat.

A dunántúli ev. ref. egyházkerület pápai főgymnasiumában két tanszékre, jelesen a német nyelv és irodalom, továbbá a természetrajz tanszékére pályázat nyitattik.

A német nyelv és irodalom tanításához (III—VIII. osztályban) kapcsolva van a magyar nyelv valamelyik alsóbb osztályban; a természetrajzhoz (IV—VI. osztályban) magyar nyelv, esetleg más reáltárgy az alsóbb osztályokban. Heti óraszám 21—22.

Mindkét tanszék évi javadalma 1200 frt, azaz ezerkétszáz frt és 50 frt ötödéves pótlék. Kilitás nyújtatik még 100 frt évi díjmelésre, a mint a főiskola pénzügyi viszonyai engedik.

A pályázati kérvényhez melléklendők: a) keresztlevel; b) erkölcsi bizonyítvány azon időtől, midőn pályázó iskolai tanulmányait bevégezte; c) a jelzett tanszékre képesítettséget tanúsító tanári oklevél; d) szolgálati bizonyítvány; e) orvosi bizonyítvány a testi épség igazolására.

Pályázó csak ev. ref. vallású lehet, megválasztatása esetén kötelezett tagja leendő a tanári nyug- és gyámintézetnek; egy év leteltével fog állandósíttatni, midőn székét szaktudományára vonatkozó értekezéssel tartozik elfoglalni az iskolai év megnyitásakor.

A kellőleg fölszerelt pályázati kérvény 1891. márcz. 25-ig mélt. Pap Gábor püspök úrhoz küldendő Rév-Komáromba.

Kocs, 1891. január 30.

László József,
főisk. egyh. gondnok.